

Asia: VN/13118/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotoutumisen edistämistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto säästöjen toteuttamistavoista

Kotoutumislain 25 §:n mukaan kunnan on järjestettävä kotoutuja-asiakkaille yhteiskuntaorientaatio mahdollisuuksien mukaan heidän äidinkiellään tai muutoin hyvin osaamalla kielillä kotoutuja-asiakkaiden kunnassa esiintyvät palvelu- ja kielelliset tarpeet huomioiden. Yhteiskuntaorientaatiolla on tarkoitus vahvistaa maahan muuttaneen arjen kansalaistaitoja ja osallisuutta, ymmärrystä suomalaisesta yhteiskunnasta, työelämästä sekä omista oikeuksista ja velvollisuuksista. Monikielisen yhteiskuntaorientaation voi toteuttaa kunta, työvoimaviranomainen tai palveluntuottaja.

Pohjois-Savon ELY-keskus esittää, että monikielisen yhteiskuntaorientaation velvoittavuudesta luovuttaisiin, sillä pienemmissä kunnissa koulutuksen toteuttaminen on erittäin haastavaa ja kustannustehotonta vähäisen maahanmuuttajien määrän vuoksi. Monikielisen yhteiskuntaorientaation aiheet sisältyvät joka tapauksessa varsinaiseen kotoutumiskoulutukseen.

Lausunto laskennalliseen korvaukseen kohdistuvasta leikkauksesta (ml ns. korvausasetus)

Pohjois-Savon ELY-keskus pitää valitettavana ehdotettuja leikkauksia kotoutumislain mukaisiin kuntien laskennallisiin korvauksiin. Pohjois-Savon ELY-keskus arvioi, että kuntien laskennallisiin korvauksiin kohdistuvilla leikkauksilla on jonkin verran kielteinen vaikutus kuntien talouteen. Leikkausten vaikutusten arviointia vaikeuttaa se, ettei kunnissa välttämättä ole saatavilla tarkkaa tietoa siitä, miten laskennalliset korvaukset kohdennetaan kotoutumista edistävään toimintaan. Kunnat eivät pääsääntöisesti erittele tilinpidossaan laskennallisia korvauksia valtionosuusrahoituksesta käyttötarkoituksen mukaan vaan kotoutumista edistetään laaja-alaisesti. Laskennallisten korvausten leikkauksella voi myös olla vaikutusta siihen, miten paljon kunnat jatkossa tarjoavat kuntapaikkoja pakolaisille.

Lausunto kumottaviksi esitetyistä pykälistä (normin purku)

Kotoutumislain 48 § kunnan maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen yhteistyöryhmästä esitetään kumottavaksi kokonaisuudessaan. Hallituksen esityksen mukaan laskennalliseen korvaukseen kohdistuvaa säästöä ei voitaisi toteuttaa, mikäli kotoutumislaita ei kumota eräitä kunnan ja hyvinvointialueen tehtäviä. Pykälä on muotoiltu kuntaa velvoittavaksi.

Koko 48 §:n kumoaminen ilman tietoa siitä, millaisia euromääräisiä säästöjä sillä saavutetaan, ei olisi tarkoituksenmukaista. Velvoittavuuden ja pykälän kumoamisen sijaan Pohjois-Savon ELY-keskus esittää, että pykälä muotoiltaisiin toiminnan mahdollistavaan muotoon: ”Kunta voi asettaa maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen suunnittelunsa ja toimeenpanonsa kehittämistä sekä hyvien väestösuhteiden edistämistä varten paikallistason monialaisen yhteistyöryhmän.” Näin pykälän muotoilu vastaisi kotoutumislain 58 §:n muotoilua, jossa säädetään alueellisesta maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen yhteistyöryhmästä, jonka elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi asettaa.

Kotoutumislain 48 §:n mukainen paikallistason yhteistyöryhmä tukisi kunnan kotoutumisen edistämisen suunnittelua, kehittämistä ja toimeenpanoa sekä kotoutumisen edistämisen yhteensovittamista kunnan muun suunnittelun sekä eri viranomaisten muun suunnittelun kanssa. Paikallistason yhteistyö eri toimijoiden kanssa loisi puitteet sille, että eri viranomaisten ja muiden tahojen palveluista voidaan rakentaa maahanmuuttajien yksilöllisiä tarpeita vastaavia palvelukokonaisuuksia. Yhteistyöryhmällä voisi olla muitakin maahanmuuttoon ja kotoutumisen edistämiseen liittyviä tehtäviä, jotka omalta osaltaan rakentaisivat kunnan elinvoimaa.

Lausunto kevennettävistä tehtävistä (normin purku)

Pohjois-Savon ELY-keskus katsoo, että 45 §:stä ei tulisi poistaa kokonaan kunnan velvollisuutta maahanmuuttajien ja kotoutuja-asiakkaiden kotoutumisen edistämisen seurannasta paikallistasolla. Raportointivelvollisuus kotoutumisen edistämisen tavoitteiden saavuttamisesta alueelliselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle olisi selkeä parannus voimassa olevaan kotoutumislakiin verrattuna. Jos tämä velvollisuus kunnalta poistetaan, voi se heikentää kotoutumisen edistämistä paikallistasolla. Raportointivelvollisuudella varmistettaisiin, että kunnassa tosiasiallisesti tehdään konkreettisia toimia kotoutumisen edistämiseksi. Kunnan velvollisuus paikallistason seurantaan tukisi myös kotoutumisen edistämisen alueellisen ja valtakunnallisen tilannekuvan muodostamista.

Pohjois-Savon ELY-keskus esittää, että seurattavien tavoitteiden määrää 45 §:ssä kevennetään ja kuntaa veloitettaisiin kotoutumisen edistämisen suunnittelussaan asettamaan vähintään maahanmuuttajien työllisyyttä ja koulutusta sekä hyvien väestösuhteiden edistämistä koskevat tavoitteet sekä määrittelemään tavoitteita tukevat toimenpiteet, vastuutahot, yhteistyö ja seuranta. Kunta voisi halutessaan asettaa muitakin tavoitteita kotoutumisen edistämiseksi.

Blomberg Jan
Pohjois-Savon ELY

Mattsson Lisbeth
Pohjois-Savon ELY